

آیین‌نامه اجرایی قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس

هیأت وزیران در جلسه مورخ 1380/6/14 بنا به پیشنهاد شماره 13232 مورخ 1379/9/17 وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و به استناد ماده (7) قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس - مصوب 1377 - آیین‌نامه اجرایی قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه اجرایی قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس

مصوب 1380,06,14

ماده 1 - مؤسسات پزشکی موضوع این آیین‌نامه، مراکز موضوع ماده (1) قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس - مصوب 1377 - (که از این پس در این آیین‌نامه قانون نامیده می‌شود) هستند. تبصره - کلیه دستگاه‌ها و مؤسساتی که شمول مقررات بر آنها مستلزم ذکر نام است و به امر بهداشت و درمان می‌پردازند موظفند مقررات این آیین‌نامه را رعایت نمایند.

ماده 2 - در اجرای ماده (3) قانون، شورای عالی انطباق (که در این آیین‌نامه شورا نامیده می‌شود) به ریاست وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌شود.

تبصره 1 - اعضای شورا برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و تجدید عضویت آن‌ها بلامانع است.

تبصره 2 - شورا می‌تواند از افراد صاحب نظر حسب مورد و بدون حق رأی برای حضور در جلسه دعوت نماید.

ماده 3 - وظایف شورا عبارت است از:

الف - بهبود کاربرد موازین شرعی در چارچوب قانون و بررسی طرح‌های ذی ربط.

ب - نظارت بر حسن اجرای قانون و این آیین‌نامه و دستورالعمل‌هایی که در این رابطه توسط شورا تدوین می‌شود.

پ - تدوین دستورالعمل‌های مربوط به چگونگی و حدود انطباق امور آموزشی آموزش دهندگان و آموزش‌گیرندگان با قانون به پیشنهاد معاونت مربوط در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ت - نظارت بر عملکرد کارگروه‌های (کمیته‌های) انطباق دانشگاه‌ها و ارزشیابی کلیه فعالیت‌های آن‌ها، ارجاع نتیجه ارزشیابی به مراجع ذی صلاح و بررسی شکایت‌های واصل شده در خصوص عملکرد کارگروه‌ها (کمیته‌ها)

ث - تدوین و تصویب دستورالعمل چگونگی نظارت بر اجرای قانون و این آیین‌نامه و سایر دستورالعمل‌های اجرایی موردنیاز.

ج - تعیین و معرفی نماینده برای شوراها و کمیسیون‌هایی که باید با رعایت قانون و این آیین‌نامه فعالیت نمایند در صورت درخواست مراجع ذی ربط.

چ - رسیدگی به کلیه اموری که به منظور اجرای قانون و رعایت موازین شرعی مستلزم نظارت شورا است.

ح - تدوین آیین‌نامه‌های داخلی شورا.

خ - انجام امور فرهنگی مرتبط با اجرای این آیین‌نامه از طریق دستگاه‌های فرهنگی و سایر مراجع ذی ربط.

تبصره - دبیرخانه شورا در حوزه معاونت ذی ربط در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تشکیل و امور مربوط به شورا از این طریق انجام می‌شود.

ماده 4 - در اجرای تبصره (2) ماده (3) قانون، رؤسای دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی موظف به تشکیل کارگروه (کمیته) انطباق امور پزشکی با موازین شرع مقدس - که در این آیین‌نامه کارگروه (کمیته) انطباق نامیده شده است - در حوزه مسئولیت خود هستند.

اعضای کارگروه (کمیته) انطباق دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی عبارتند از:

الف - رییس دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی - رییس کارگروه (کمیته).

ب - معاونان دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی.

پ - رییس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه یا دانشکده.

ت - رییس سازمان نظام پزشکی محل دانشگاه.

ث - رییس حوزه قضایی محل دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی یا معاون وی.

ج - دو نفر از صاحب نظران به انتخاب رییس دانشگاه یا دانشکده که حداقل یک نفر از آن‌ها از میان بانوان باشد.

تبصره 1 - اعضای انتخابی کارگروه‌های (کمیته‌های) انطباق (موضوع بند ج این ماده) برای مدت دو سال منصوب می‌شوند و تجدید عضویت آن‌ها بلامانع است.

تبصره 2 - دستورالعمل اداره جلسات و رسیدگی به امور جاری کارگروه‌های (کمیته‌های) یاد شده ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، توسط شورا تهیه و توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به کارگروه‌های (کمیته‌های) موضوع این ماده ابلاغ می‌شود.

تبصره 3 - کارگروه‌های (کمیته‌های) انطباق دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی بر کلیه مؤسسات پزشکی واقع در محدوده مسئولیت دانشگاه یا دانشکده مربوط در چارچوب مقررات این آیین‌نامه نظارت می‌نمایند.

فصل اول : بخش های زنان و زایمان و اتاق عمل'

بخش يك: محیط فیزیکی

ماده 1- تفکیک کامل اتاق های رختکن آقایان از خانم ها (قبل از خط امان) اعم از پزشك، پرستار و خدمه ، می بایست حتی المقدور اتاق هایی انتخاب گردد که به سایر فضاي اتاق های عمل اشراف نداشته باشد و افراد بتوانند هنگام تعویض لباس کلیه شئون اخلاقی و اسلامی را رعایت نمایند(بستن در ، کشیدن پرده و یا کرکره ها)

ماده 2- تفکیک کامل اتاقهای غذاخوری ، چایخوری آقایان از خانمها در کلیه ساعات شبانه روز(اعم از پزشکان، پرستاران و کادر خدمات)

ماده 3- مجزا نمودن اتاق های دستشویی (اسکراب) خانم ها از آقایان با توجه به تفاوت های فیزیکی ساختمان ها با ابتکار عمل لازم در حد مقدرات از قبیل استفاده از پرده پاراوان

بخش دو: پوشش کارکنان و بیماران

: ماده 4- پوشش کارکنان مرد

پوشش کارکنان مرد اتاق عمل اعم از پزشك ، پرستار و خدمه می بایست طبق ضوابط تعیین شده زیر ، با رنگ های مناسب تهیه گردد

الف) شلوار بلند تا مچ پا با گشادي مناسب که مچ آن به تناسب تنگ تر باشد (حداقل 15 سانتي متر) ب-
قد پيراهن تا روي باسن با گشادي مناسب- قد آستين تا 10 سانتيمتر بالاتر از آرنج د- يقه گرد (كاملا
دور گردن) با شكافي بطول 10-15 سانتيمتر در جلو که تقريباً با سنجاقی 5 سانتي متر روي هم قرار
گيرد ه- کلاه مناسب بطوري که تمام سر و موها را بپوشاند و- کفش مخصوص اتاق عمل (پوتين با
رنگ سفيد) استفاده شود

تبصره (1): به منظور رعايت کامل اصول بهداشتي ، آقاينی که محاسن دارند، از ماسک هاي بزرگ تر
که پوشش لازم را ايجاد مي نمايد استفاده نمايند

ماده 5- پوشش کارکنان زن

پوشش خانم ها در اتاق عمل و اتاق زايمان اعم از پزشك ، پرستار و كادر خدمات مي بايست با شرايط
تعيين شده زير تهيه گردد الف- شلوار بلند با گشادي مناسب که مچ پاي آن به تناسب تنگ تر باشد (
حداقل 15 سانتي متر) ب- مانتو گشاد و بلند تا سر زانو ج- قد آستين تا مچ و سر مچ ها مي بايست
بصورت كشاف جمع شود.د-يقه گرد(دور گردن با شكافي 10 – 15 سانتي متر در جلو که با سنجاقی 5
سانتي متر روي هم قرار گيرد) ه- مقنعه به رنگ مناسب تا روي سينه که با دکمه هاي مانتو ثبت شود.و-
جوراب سفيد ضخيم و ساده ز- کفش مخصوص اتاق عمل (پوتين با رنگ سفيد) استفاده شود

ماده 6- پوشش بيماران مرد

جهت بيماران مرد بايد از گان و کلاه و يا سربند که تمام موها ي شان را بپوشاند استفاده شود

: ماده 7- پوشش بيماران زن

جهت بيماران از گان و روسري بزرگ و مناسب که گردن و سينه هاي آنان را كاملا بپوشاند استفاده
شود

تبصره (2): کلیه بیماران باید در تمام مراحل عمل (باستثنای مواقع ضروری) با ملحفه یا شان عمل پوشانیده شوند.

بخش سه: روش اجرایی

یک: بیماران

ماده 8- بیمار باید با پوشش کامل مطابق ماده 6-7، توسط پرستار و بیمار بر بخش با آمادگی کامل جسمی به پرستار اتاق عمل تحویل شود.

ماده 9- پرستار اتاق عمل ضمن رعایت کلیه مقررات مربوطه و پس از گرفتن آگاهی های لازم به منظور حمایت روحی و معطوف نمودن توجه بیمار به معنویات و اتکال به خداوند و جلب اعتماد بیمار در مورد انجام خواسته هایش او را برای انجام عملیات هوشبری با رعایت موازین شرعی آماده می سازد.

ماده 10- انتقال بیمار بر روی تخت عمل بوسیله پوشش های برزنتی با میله های متحرک و یا توسط پارچه (ملحفه) انجام پذیرد. تا از تماس مستقیم پرسنل اتاق عمل با اعضای بدن بیمار پیشگیری گردد.

ماده 11- در صورتی که بیمار احتیاج به سوند مثانه دارد می بایست الزاماً افراد همگن عمل سونداژ را انجام دهند. اگر فرد همگن وجود نداشته باشد لازم است توسط خود پزشک انجام شود.

ماده 12- در مورد بیمارانی که لازم است از دستگاه مانیتورینگ استفاده نمایند، باید عمل گذاشتن الکترودها در مورد بیماران حتی الامکان بوسیله پرسنل همگن انجام شود.

حتی المقدور با کمک پرسنل همگن انجام شود (Positioning) ماده 13 - تنظیم وضعیت بیمار

ماده 14- هنگام تنظیم وضعیت بیمار و یا پرپ کردن که بدن بیمار در معرض دید قرار می گیرد الزاما باید افرادی که حضور آنان ضروري نیست از اتاق خارج شوند

ماده 15- نواحی تناسلی بیماران هنگام تنظیم وضعیت بوسیله (شان، حوله، پد، گاز) پوشانیده شود

ماده 16- در هنگام پرپ کردن پوشانیدن کلیه اعضاء بدن بیمار باستثنای موضعی که لازم است پرپ شود کاملاً الزامی است و این عمل حتی الامکان توسط سیر کولر همگن انجام شود

ماده 17- پرستار اسکراب در مورد اعمال جراحی نواحی تناسلی همگن انتخاب گردد و از حضور مستخدمین و پرسنل غیر بهداشتی و درمانی غیر همگن جلوگیری شود

ماده 18- پس از اتمام عمل جراحی و پانسمان محل عمل و برداشتن شان ها بیمار پوشیده شود و پس از اتمام عملیات هوشبری ، بیمار با پوشش کامل و رعایت مفاد ماده 10 بر روی برانکارد به اتاق ریکاوری منتقل گردد

ماده 19- مراقبت و کنترل بیمار در اتاق ریکاوری با توجه به حالاتش (بیقراری و هذیان) حتی الامکان توسط پرستاران همگن (به ویژه در مورد بیماران زن) انجام پذیرد

ماده 20- انتقال بیماران زن از اتاق ریکاوری به بخش حتماً باید به همراهی يك نفر از کادر پرستاری همگن انجام شود

دو: کارکنان زن

ماده 21- رعایت پوشش کامل اسلامی (مانتو، شلوار، مقنعه، جوراب ضخیم و ساده) برای کلیه پرسنل اتاق عمل اعم از پزشك، پرستار و کادر خدمات کاملاً الزامی است. استفاده از هر گونه زینت آلات و لوازم آرایش و مواد معطر و همچنین داشتن ناخن بلند و استفاده از برق ناخن اکیدا ممنوع می باشد

ماده 22- رفتار و گفتار همکاران زن بایستی بسیار متین و موقر و در حدود انجام وظایف محوله با رعایت کامل شئون اسلامی باشد.

ماده 23- با توجه به اینکه هنگام اسکراب کردن قسمتهایی از دست که نباید در معرض دید نامحرم قرار گیرد بالاچار بایستی شسته شود. همکاران زن اعم از پزشک و پرستار بایستی در محل های پوشیده و دور از نگاه نامحرم (بستگی به موقعیت فیزیکی اتاق عمل دارد) اسکراب نمایند و آستین استریل را پوشیده و با رعایت موازین شرعی وارد اتاق عمل شوند.

ماده 24- کمک کردن به جراح و کمک جراح و پرستار زن (بستن بندهای گان، دادن نوشیدنی، خشک کردن عرق، مرتب کردن ماسک و مقنعه) به عهده همکاران زن می باشد.

ماده 25- رعایت شئون اسلامی در حین انجام اعمال جراحی (رفتار و گفتار) کاملاً الزامی است.

سه : کارکنان مرد

ماده 26- رعایت کامل پوشش اسلامی طبق ماده 4 برای کلیه پرسنل اتاق عمل اعم از پزشک، پرستار و کادر خدمات کاملاً الزامی است.

ماده 27- کمک کردن به جراح و کمک جراح و اسکراب مرد (از قبیل بستن بندهای گان، دادن نوشیدنی، خشک کردن عرق و مرتب کردن ماسک) به عهده کارکنان مرد می باشد.

ماده 28- رفتار و گفتار همکاران مرد باید در محدوده انجام وظایف محوله و با رعایت کامل شئون اسلامی باشد.

، زایمان و بعد از (Labor-Room) ماده 29- از بکار گماردن خدمه مرد در اتاقهای قبل از زایمان زایمان باید خودداری شود و انجام امور مربوط به بیماران به عهده خدمه زن که از نیروی جسمانی بیشتری برخوردار هستند و اگذار گردد.

تبصره سه: چون جایگزینی خدمتگزاران مرد فعلی بخش های مذکور با خدمه زن مستلزم بکارگیری نیروهای تازه می باشد لذا لازم است حداکثر تا پایان سال جاری و با جابجایی های مقدور به این مهم مبادرت گردد.

ماده 30- مواد فوق الذکر به منظور رعایت موازین شرع مقدس اسلام در اتاق های عمل و اتاق زایمان تنظیم گردیده و بکار نبردن کلمات اتاق زایمان در جایگاههای خاصی صرفاً به منظور رعایت اختصار کلمه می باشد.

ماده 31- نظارت و کنترل بر حسن اجرای مفاد این آیین نامه به عهده سرپرستار اتاق عمل و دفاتر پرستاری و ریاست بیمارستانها و نهایتاً حوزه معاونت فرهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد. همچنین نظارت به حسن اجرای این آیین نامه ها در رابطه با بیمارستانهای خصوصی در هر استان، به عهده مدیر کل سازمان منطقه ای بهداشت و درمان آن استان می باشد.

فصل دوم: مربوط به سایر مراکز درمانی

مسائل مربوط به رادیولوژی

به منظور انطباق مسائل فنی و تکنیکی رادیولوژی با موازین شرع مقدس لازم است موارد ذیل کاملاً رعایت گردد:

در مراکز پرتونگاری (رادیولوژی) بایستی تلاش بر انجام پرتونگاری بیماران توسط افراد همگن باشد. برخی از تکنیک هایی که الزاماً بایستی توسط پرسنل همگن انجام شوند عبارتند از:

الف- برخی از تکنیک ها و روش ها که الزاماً بایستی توسط تکنسین و یا کارشناس زن انجام پذیرد: 1- باریم انمائی خانم ها 2- ماموگرافی 3- اروگرافی خانم ها 4- هیستروگرافی و سالیپنژوگرافی

ب- برخی از تکنیک ها و روش هایی که الزاماً بایستی توسط تکنسین و یا کارشناس مرد انجام پذیرد: 1- باریم انمائی آقایان 2- اروگرافی آقایان 3- اپیدیدموگرافی

ج- پیشنهاد می گردد در صورتی که سونوگرافی توسط پزشک غیر همگن انجام می شود یکی از محارم بیمار مربوطه نیز در محل انجام سونوگرافی حضور داشته باشد

د- جهت انجام رادیوگرافی از کلیه نواحی بدن استفاده از لباسهای کتانی و نخي نازك الزامي است

ه- در صورتی که در يك رادیولوژی تعداد پزشکان و تکنسینهای زن و مرد به حد کافی باشد، رادیوگرافی بیماران زن الزاما بایستی توسط پزشک و تکنسین زن انجام شود و همچنین رادیوگرافی بیماران مرد الزاما بایستی توسط پزشک و تکنسین مرد انجام پذیرد. در رادیولوژی ها اختلاط پرسنل زن و مرد بایستی به حداقل کاهش یابد

مسائل مربوط به امور فني فیزیوتراپی

اصل کلی: نظر به ضرورت رعایت حدود شرعی در معاینات بیماران و ارائه خدمات درمانی توسط گروه همگن بایستی جهت گیری و برنامه ریزی ها به صورتی باشد که به تدریج به اصل مذکور جامه عمل پوشیده شود

1- معاینه و درمان بیماران در صورتی که در مرکز درمانی به تعداد کافی تراپیست زن و مرد وجود داشته باشد بایستی توسط کادر درمانی همگن انجام پذیرد

2- در صورت ضرورت درمان توسط کادر غیر همگن ، پوشش نواحی غیر ضروری جهت درمان الزامی است و در موارد درمان با دستگاه دیاترمی ، اعمال درمان در موضع بایستی با پوشش ملحفه انجام پذیرد

3- در موارد تمرین درمانی استفاده از دستکش توسط کادر درمانی غیر همگن ضروری است

4- در موارد درمان بیماران زن توسط تراپیست مرد ، وجود یکی از محارم بیمار در کابین درمان الزامی است

- 5- مسئولیت اجرای این آیین نامه در مراکز دولتی به عهده مدیریت واحد مربوطه و در مراکز خصوصی به عهده مدیریت مؤسسه خصوصی است.

ECG مسائل مربوط به الکترو کاردیوگرافی

تربیت نمایند به ECG کلیه درمانگاه ها، کلینیک ها و بیمارستان ها موظند که افرادی را جهت انجام بیماران مرد توسط آقایان انجام شود ECG بیماران زن توسط خانم ها و ECG طوری که

تذکر:

1- رعایت موضوع فوق در کلیه ساعات شبانه روز الزامی است

2- طوری باید انتخاب شود که محل تردد افراد غیر همگن نباشد ECG مکان انجام

مسائل مربوط به آزمایشگاه ها

رعایت نکات ذیل در کلیه موارد الزامی است

1- خون گیری از بیماران الزاماً بایستی توسط افراد ذیصلاح همگن انجام شود

2- خون گیری در بخش بایستی در حفاظ پاراوان و در آزمایشگاه ها نیز در محلی که افراد غیر همگن تردد نداشته باشد انجام گیرد

3- کلیه آزمایشگاه هایی که تاکنون تاسیس یافته بایستی حتی المقدور محل کار خانم ها و آقایان را از یکدیگر مجزا نموده و در خصوص آزمایشگاه هایی که بعد این تاسیس می شوند، پیش بینی و رعایت این مساله الزامی است

4- در کلیه آزمایشگاه ها بایستی حتی المقدور قسمت انتظار مراجعه کنندگان زن و مرد از یکدیگر مجزا باشد

مسائل مربوط به تزریقات

رعایت نکات ذیل در کلیه موارد الزامی است

1- تزریقات بیماران الزاماً بایستی توسط افراد ذیصلاح همگن انجام شود

2- تزریقات بایستی در حفاظ پاراوان و یا محلی که مورد تردد افراد غیر همگن نباشد انجام شود

3- رعایت موارد فوق در کلیه مراکز تزریقات و پانسمان ، درمانگاه ها، کلینیک ها و بیمارستان ها الزامی است